

VELIUONOS

**SENOJO MIESTO VIETOS (13009) TERITORIJOS, JURBARKO r. sav., VELIUONOS
mstl. VYTAUTO g. Nr. 23-25**

ŽVALGOMŲJŲ ARCHEOLOGINIŲ TYRINĖJIMŲ ATASKAITA**ARCHEOLOGAS****A.ŽALNIERIUS****KAUNAS 2012**

TURINYS

1. TYRINĖJIMŲ ATASKAITA	3
2. TYRINĖTO SKLYPO VIETA VELIUONOS SEN. MIESTE	7
3. SKLYPO TYRINĖJIMŲ PLANAS	8
4. SUTARTINIŲ ŽENKLŲ LENTELE	9
5. ŠURFAS Nr.1-2.....	10
6. ŠURFAS Nr.3-4	11
7. FOTO NUOTRAUKŲ SĄRAŠAS	12
8. FOTO FIKSACIJA	13-15
9. TYRINĖJIMŲ PROGRAMA	16-21
10. TYRINĖJIMŲ LEIDIMAS	22

VELIUONOS (JURBARKO RAJ.)

SENOJO MIESTO (A694P), SKLYPO TARP PASTATŲ VYTAUTO G-VĖ Nr. 23-25

ŽVALGOMŲJŲ ARCHEOLOGINIŲ TYRINĖJIMŲ ATASKAITA

ĮVADAS

Archeologiniai tyrinėjimai Veliuonos senojo miesto vietoje, tuščiame sklype tarp pastatų Vytauto g-vė Nr.23-25 buvo atlikti 2012 m. spalio mėnesį. Užsakovė B.Nilson savo sklype prie pat pietinio Vytauto gatvės šono ruošiasi statyti gyvenamąjį pastatą ir garažą. Bendras suprojektuotų pastatų plotas yra apie 140 m². Sklypas yra apie 600 m į vakarus nuo Veliuonos bažnyčios (brėž.1, nuotr.1-3).

Žvalgomuosius archeologinius tyrinėjimus pagal leidimą Nr.370, išduotą KVD 2012-10-24 atliko archeologas A.Žalnierius. Tyrinėjimų tikslas: nustatyti sklype esančio kultūrinio sluoksnio storį, sluoksnių stratigrafiją ir chronologiją, bei galimo užstatymo pobūdį. Tyrinėjimų metu suprojektuotų pastatų vietose buvo iškasti 4 1x4 m dydžio šurfai. Tyrinėjimų plotas 16 m². Viršutiniai supiltiniai sluoksniai ekskavatoriumi buvo nukasti šurfo Nr.4 vietoje. Tyrinėjimų fiksaciją ir foto fiksaciją atliko A. Žalnierius, braižė A. Žalnierius, D.Balčiūnas paruošė foto fiksacija ir orto-foto planą.

Archeologiniai tyrinėjimai Vytauto gatvėje buvo atliekami 2008 m. sklypuose Nr.17 ir 29, ištirtas 19 m² plotas. Sklype Nr.17 surastas iki 60 cm storio juodžemio sluoksnis, priskirtinas daržams. Jame rastas buitinės keramikos šukeles galima datuoti ne anksčiau kaip XVII a. pab. Senesnio užstatymo pėdsakų nerasta. Sklype Vytauto g. Nr.29 sklype surastas iki 110 cm storio pilkai rusvo, šlapio juodžemio sluoksnis, primenantis sąnašinę žemę. Tik viršutinėje sluoksnio dalyje yra susidaręs iki 30 cm storio tamsesnio juodžemio daržo sluoksnis. Jame surastos redukuotos keramikos šukės datuotinos XVII a. a pab.-XIX a. Senesnių užstatymo pėdsakų nerasta (žr. ATL 2008, Vilnius. 2009. P.392-393).

L. Kvizikevičius savo straipsnyje (Veliuonos ištakos ir urbanistinės raidos bruožai// Veliuona. Lietuvos valsčiai. Vilnius. 2001. P.382-385) teigia, kad Veliuonos centras į viršutinę terasą persikėlė tik XVIII a.

Veliuona, tiksliau jos pilis (iki 1315 m. vadinama Junigeda) istoriniuose šaltiniuose yra minima nuo XIII a. pabaigos. Kryžiuočiai 1293-1319 m. ją puolė 8 kartus, bet jos nepaėmė, tik apiplėsdavo ir sudegindavo jos papilius. Pirmą kartą Veliuonos pilis buvo paimta ir sudeginta 1348 m., bet vėl atstatyta 1349 m. Antrą kartą pilis buvo paimta 1364 m., 1367 m. ją sudegino patys

gynėjai. LDK did. Kunigaikštis Vytautas 1411-12 m. Pilies kalne pastatė naują pilį, bet joje vyko jau tik tarptautiniai susitikimai ir derybos su Ordinu.

Nuo XV a. pradžios susidarė palankios sąlygos augti Veliuonos miesteliui. 1416 m. čia buvo pastatyta bažnyčia, o amžiaus viduryje Veliuona tapo pavieto centru. Kunigaikštis Aleksandras 1500 m. Veliuonai suteikė Magdeburgo teises, 1510 m. suteikta privilegija rengti turgų ir 3 metinius prekymečius. Veliuona minima 1513 ir 1529-67 m. Lietuvos miestų sąrašuose. Žygimantas Augustas 1549 m. užrašė Veliuoną Barborai Radvilaitei. Veliuona 1551 m. mokėjo 10, 1567 m. – 15 kapų grašių sidabrinės mokesčio. XVI a. pab.-XVII a. Veliuonos pirkliai prekiavo Kėdainių ir Raseinių turguose, į Karaliaučių veždavo gyvulius ir keramikos dirbinius. XVII a. pabaigoje Veliuona tapo valsčiaus centru, 1770 m. karalius Stanislovas Augustas padidino prekymečių skaičių, 1772 m. čia įsikūrė bernardinai. Rusijos valdymo laikotarpiu Veliuona išliko valsčiaus centru, 1887 m. čia gyveno 820 gyventojų.

ARCHEOLOGINIAI TYRINĖJIMAI

Tyrinėtą sklypą yra vakariniame Vytauto gatvės gale, kuri eina apie 2 - 4 m nuo Nemuno vagos šiaurinės viršutinės terasos šlaito. Visame gatvės ilgyje nuo jos pietinio šono Nemuno viršutinės terasos šlaitas tuoj pat leidžiasi žemyn apie 40-50 laipsniu kampu į slėnį, o jame esantys pastatai stovi ant šlaite suformuotų terasų. Tyrinėtą sklypą išsiskiria nuo aplinkinių: jį sudaro apie 50 m ilgio ir apie 9-10 m į pietus nuo Vytauto g. atsikišanti aikštelė, kurios paviršius pietinėje dalyje tolygiai leidžiasi į Nemuno slėnio šlaitą (brėž.1, nuotr.1-3.). Aikštelės aukštis rytiniame gale prie Vytauto g. yra 50.63-50.99 m. Į vakarus aikštelės paviršius kyla ir aukštis vakariniame jos gale yra 51.28-51.57 m. Apie 10 m atstumu nuo sklypo Š ribos žemės paviršius pradeda staigiai leisti į Nemuno slėnį ir ties pietine sklypo riba žemės paviršiaus aukštis yra 46.66-46.91 m.

Vietiniai gyventojai pasakojo, kad XX a. 7-me dešimtmetyje statant naujus namus šiaurinėje Vytauto g. pusėje šioje vietoje buvo pilamos šiukšlės ir statybinės atliekos. Tačiau supilti sluoksniai buvo surasti tik vakariniame sklypo gale, šurfe Nr.4.

Tyrinėjimų metu buvo iškasti 4, 1 m pločio ir 4 m ilgio šurfai, ištirtas 16 m² plotas (brėž.2). Šurfai Nr.1-3 buvo iškasti centrinėje ir rytinėje sklypo dalyje, šurfas Nr.4 buvo iškastas vakariniame sklypo gale. Šurfai Nr.1-3 buvo iškasti 3 m nuo šiaurinės sklypo ribos, šurfas Nr.4 – 2 m nuo Š sklypo ribos.

ŠURFAS Nr.1 (brėž.2-3, nuotr.4-5).

Šurfas Nr.1 buvo iškastas 3 m į pietus nuo Š sklypo ribos ir 10 m į R nuo perkasos Nr.4. Jo ilgis yra 4 m, plotis 1 m, gylis 1,2 m. Žemės paviršiaus aukštis Š šurfo gale yra 51.28 m, į pietus nuo pjūvio 2 metro žemės paviršius pažemėja per 20-25 cm.

Kultūrinį sluoksnį sudaro 10-30 cm storio tamsiai pilko juodžemio sluoksnis Nr.1, primenantis pastoviai dirbamą daržo žemę. Jame rasta žalio stiklo butelių šukių, baltų lėkščių duženų. Kaip pasakojo vietiniai žmonės paskutiniu metu šioje vietoje buvo daržai.

Žemiau yra 50-60 cm storio geologinio (supustyto?) smėlio sluoksnis Nr.b, kurio paviršiuje pastebėti 22x15x16 – 28-x18x12 cm dydžio lauko rieduliai. Šurfo kv A:3-4 30 cm gylyje buvo atkastas 140 ilgio lauko riedulys, kuris išsikiša iš R šurfo šlaito per 50 cm, jo storis yra apie 55 – 60 cm. Riedulio apačia guli moreniniame molyje, kuris prasideda 65-70 cm gylyje nuo žemės paviršiaus. Ant lauko riedulių jokių kalkių skiedinio pėdsakų nepastebėta, tai natūralūs akmenys.

ŠURFAS Nr.2 (brėž.2-3, nuotr.6).

Šurfas Nr.2 buvo iškastas 3 m į pietus nuo Š sklypo ribos ir 9 m į R nuo perkastos Nr.1. Jo ilgis yra 4 m, plotis 1 m, gylis 1,2 m, žemės paviršius lygus, jo aukštis Š šurfo gale yra 51.28 m.

Kultūrinį sluoksnį sudaro 35-60 cm storio tamsiai pilko juodžemio sluoksnis Nr.1, primenantis daržo žemę ir neturintis aiškios ribos su po juo esančiu geologiniu smėliu. Storiausias juodžemio sluoksnis yra P šurfo gale. Jame jokių archeologinių radinių nerasta.

Geologinio smėlio Nr.b storis yra 50-65 cm. Po juo yra susidaręs moreninio, rusvo molio sluoksnis Nr.a su smulkiu žvirgždu. Jis yra 105-105 cm gylyje nuo dab. žemės paviršiaus.

ŠURFAS Nr.3 (brėž.2-4, nuotr.7).

Šurfas Nr.3 buvo iškastas 3 m į pietus nuo Š sklypo ribos ir 6 m į R nuo perkastos Nr.2. Jo ilgis yra 4 m, plotis 1 m, gylis 1,3 m, žemės paviršius lygus, jo aukštis Š šurfo gale yra 50.99 m.

Kultūrinį sluoksnį sudaro žemės paviršiuje susidaręs 20-32 cm storio tamsiai pilko juodžemio sluoksnis Nr.1, primenantis daržo žemę ir neturintis aiškios ribos su po juo esančiu geologiniu smėliu. Storiausias juodžemio sluoksnis yra P šurfo gale. Jame jokių archeologinių radinių nerasta.

Geologinio smėlio Nr.b storis yra 65 cm. Po juo yra susidaręs moreninio, rusvo molio sluoksnis su smulkiu žvirgždu. Moreninis molis yra 85-97 cm gylyje nuo žemės paviršiaus.

ŠURFAS Nr.4 (brėž.2-4, nuotr.8).

Šurfas Nr. 4 buvo iškastas vakarinėje tyrinėto sklypo dalyje, 4 m, nuo vakarinės ir 2 m nuo šiaurinės sklypo ribos. Jo ilgis yra 4 m, plotis 1 m, gylis 1,7 m. Žemės paviršius lygus, jo aukštis yra 51.57 m.

Pasiekus gelsvo, švaraus geologinio smėlio sluoksnį Nr. a, kuris yra 160-170 cm gylyje, keliose šurfo vietose buvo prakasta iki 2,0 m gylio, tačiau smėlio apačios nerasta. Kad tai yra geologinis smėlio sluoksnis patvirtintų ir tai, kad jame nėra aplink augančių medžių šaknų. Virš smėlio susidariusiuose sluoksniuose medžių šaknų buvo labai daug.

Virš geologinio smėlio yra supiltas iki 50 cm storio pilko smėlio sluoksnis Nr.1, kuriame pastebėtos tik plonos medžių šaknys. Aukščiau yra susidaręs nuo 80 iki 90 cm storio maišytos žemės sluoksnis Nr.2 su plytgaliais, molio gabalais ir XX a. šiukšlėmis, tarp kurių rasta vaistų buteliukų su plastmasiniais dangteliais. Sluoksnyje gausu medžio šaknų. Šis sluoksnis susidarė, kaip minėjo vietiniai gyventojai, 1957 m. statant mūrinį gyvenamąjį namą kitoje Vytauto g. pusėje.

Viršutinį sluoksnį, kurio storis yra 25-45 cm sudaro pilka žemė su ypač gausiomis šalia augančių medžių šaknimis. Sluoksnis storiusias pietinėje šurfo dalyje. Archeologinių radinių šurfe nerasta.

IŠVADOS

1. Žvalgomųjų archeologinių tyrinėjimų sklype buvo iškasti 4 šurfai. Jų ilgis 4 m. plotis - 1 gyliis iki 2,0 m. Ištirtas 16 m² plotas.
2. Kultūrinis sluoksnis rastas tik žemės paviršiuje, tai nuo 10 iki 45 cm storio švaraus, be priemaišų pilko juodžemio sluoksnis, primenantis pastoviai dirbamą daržų žemę.
3. Jis susiklostė ant geologinių žemės sluoksnių ir buvo surastas šurfluose Nr.1-3.
4. Juodžemyje surastos kelios žalio stiklo ir baltų lėkščių šukės, datuotinos XX a. Archeologinių radinių tyrinėtose vietose nerasta.
5. Užstatymo pėdsakų tyrinėtose vietose nerasta.
6. Žemiau visuose šurfluose rastas supustyto (?) geologinio smėlio sluoksnis, po juo - moreninis, su smulkiais rieduliais ir žvirgždu molis.
7. Tik vakarinėje sklypo dalyje buvo surasti XX a. viduryje statybų metu supilti iki 2 m storio sluoksniai. Čia Nemuno terasos šlaitas leidosi į upės slėnį natūraliai, kaip ir likusioje slėnio terasos dalyje
8. Tyrinėtas sklypas yra Nemuno dešiniajame viršutinės terasos šlaite geologinių procesų metu susidariusiame morenos iškyšulyje.

Archeologas

A. Žalnierius

Kaunas 2012 m. lapkričio 6 d.

TYRINĖTO SKLYPO VIETA VELIUONOS SEN. MIESTE

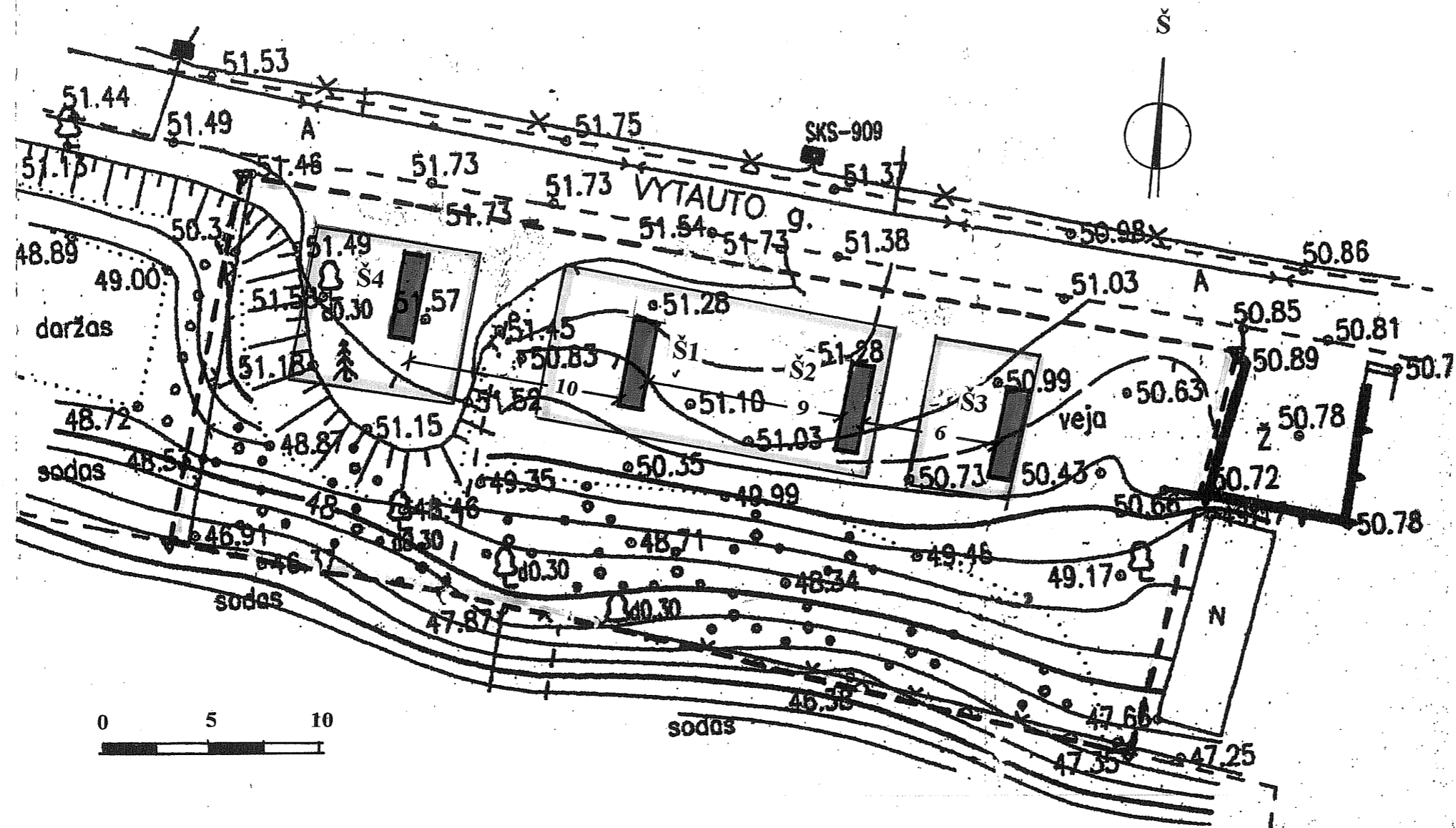
0x

TYRINĖTAS SLYPAS

1-2 2008 m. tyrinėtos vietos

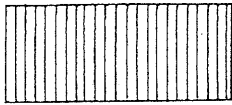
VELIUONOS SEN. MIESTO (A694P) SKLYPAS TARP PASTATŲ VYTAUTO g. Nr.23-25				
ARCHEOLOGAI		ŽVALGOMIEJI ARCHEOLOGINIAI	KAUNAS	
A.ŽALNIERIUS		TYRINĖTO SKLYPO VIETA	LAPŲ	LAPAS
		VELIUONOS SEN. MIESTE	4	1

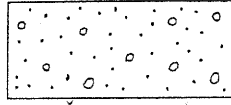
- TYRINĖTO SKLYPO RIBOS
- NUMATOMŲ STATYTI PASTATŲ KONTURAI
- Š1-Š4 IŠKASTŲ ŠURFŲ VIETOS IR Nr.

VELIUONOS SEN. MIESTO (A694P) SKLYPAS TARP PASTATŲ VYTAUTO g. Nr. 23-25				
ARCHEOLOGAI		ŽVALGOMIEJI ARCHEOLOGINIAI	KAUNAS	
A.ŽALNIERIUS	<i>[Signature]</i>	TYRINĖJIMAI	2012 M.	
		SKLYPO TYRINĖJIMŲ PLANAS M 1:250	LAPŲ	LAPAS
			4	2

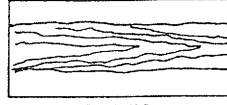
SUTARTINIAI ŽENKLAI

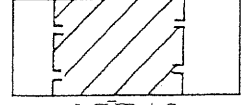
JUODAS
JUODŽEMIS

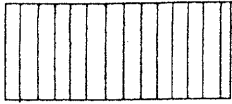
ŽVYRAS

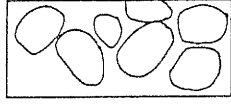
MEDIS
PLANE

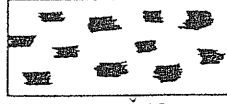
MŪRAS
PJŪVYJE

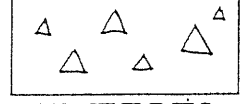
RUSVAI PILKAS
JUODŽEMIS

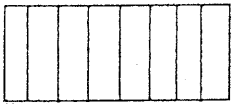
LAUKO
RIEDULIAI

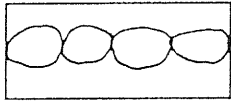
MEDŽIO
ANGLYS

STATYBINĖS
GRIUVENOS

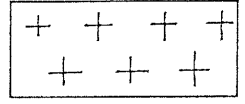
ŠVIESIAI PILKAS
JUODŽEMIS

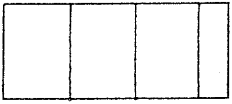
LAUKO RIEDULIŲ
GRINDINYS

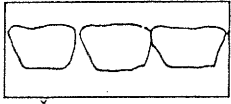
DEGĖSIAI

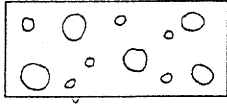
KALKIŲ SKIEDINYS,
TINKO TRUPINIAI

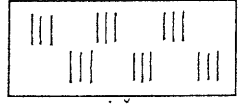
XIX – XXI A.
SLUOKSNIS

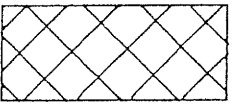
TAŠYTŲ AKMENŲ
GRINDINYS

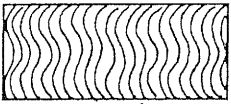
ŠAKOS,
STAMBIOS ŠAKNYS

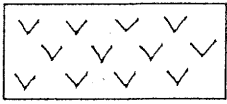
MĖŠLAS

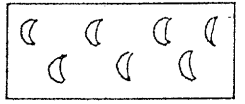
SUPILTINIAI
PERMAIŠYTI
SLUOKSNIAI

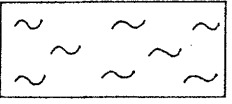
DURPĖS

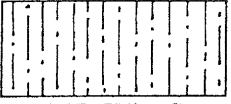
SKIEDROS

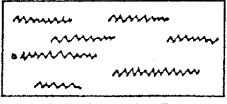
KERAMIKOS
LIZDAI

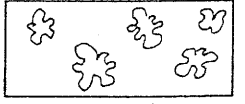
RUDAS
MOLIS

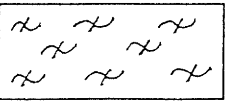
DUMBLAS

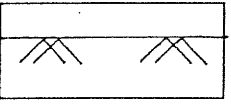
PELENAI

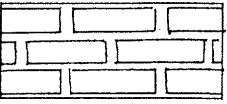
METALO
ŠLAKAS

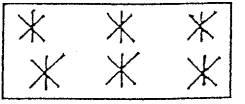
SUDEGĖS
MOLIS

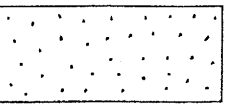
PIRMINIS
PAVIRŠIUS

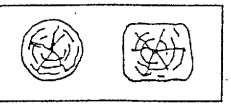
PLYTŲ
MŪRAS

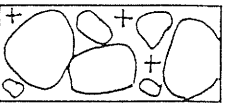
BALŲ RUDOS
KONKRECIJOS

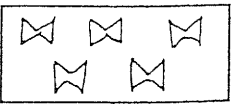
SMĖLIS

MEDIS
PJŪVYJE

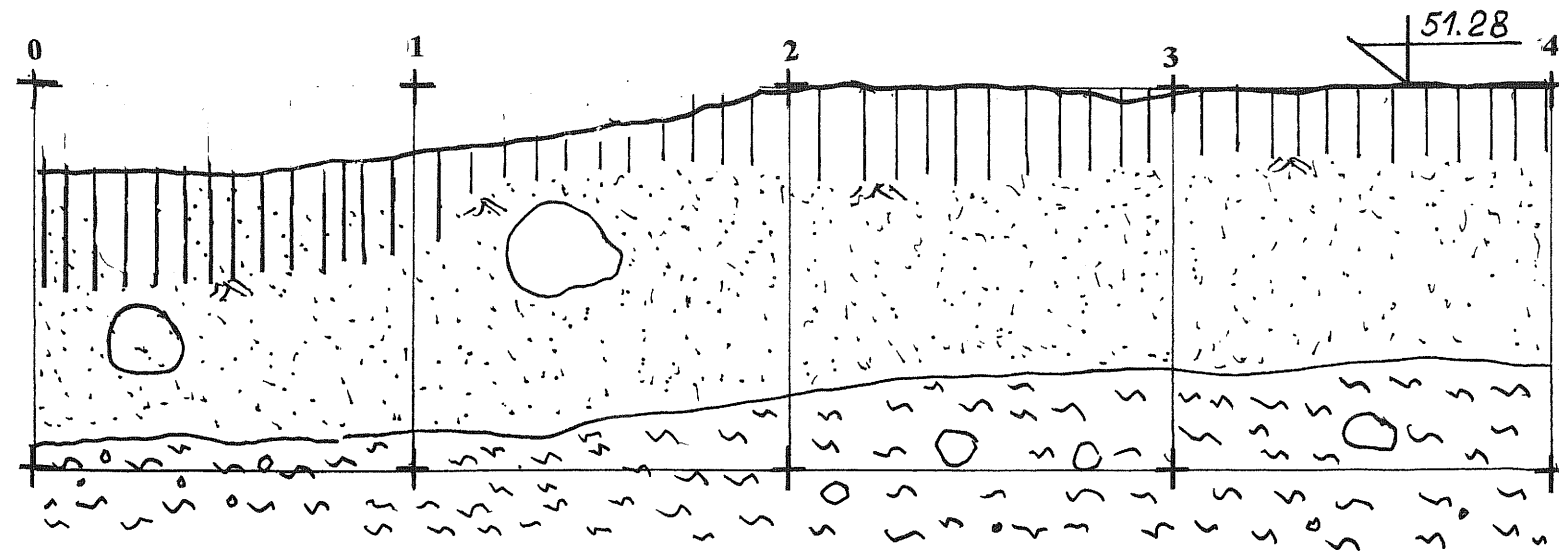
AKMENŲ
MŪRAS

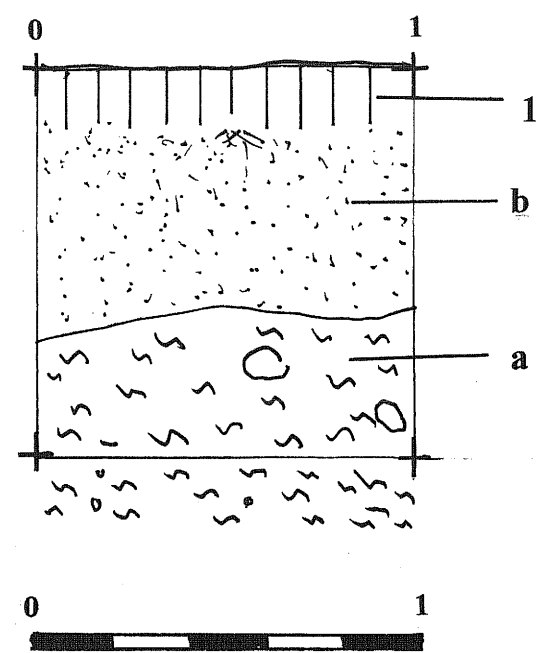
KAULAI

ŠURFAS Nr. 1 M 1:20

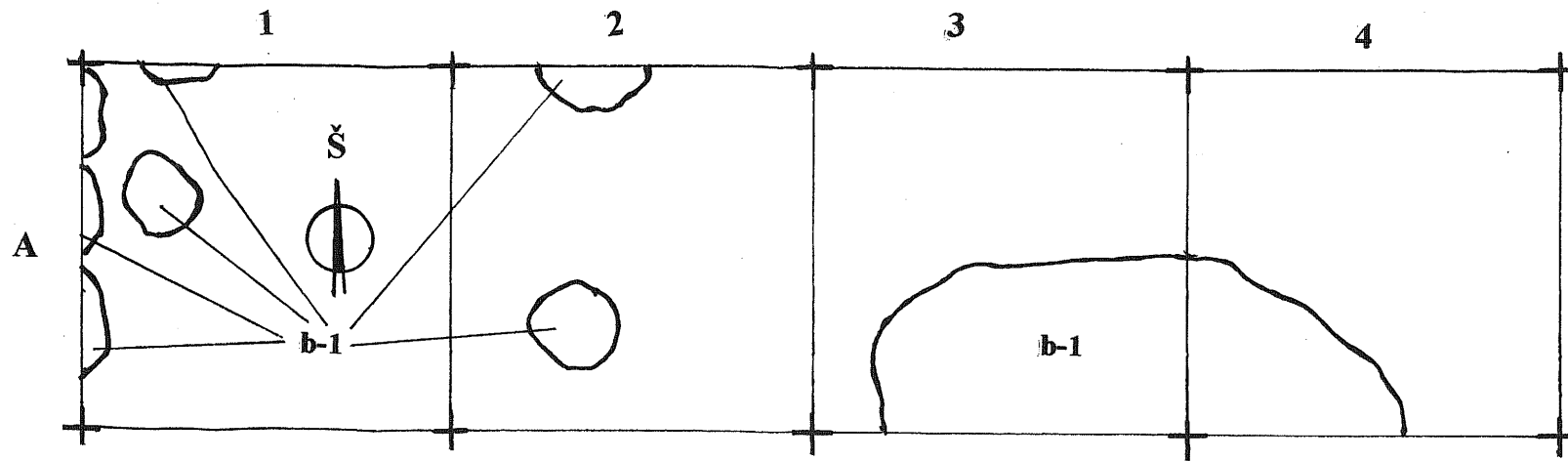
VAKARINIS ŠLAITAS

ŠIAURINIS ŠLAITAS

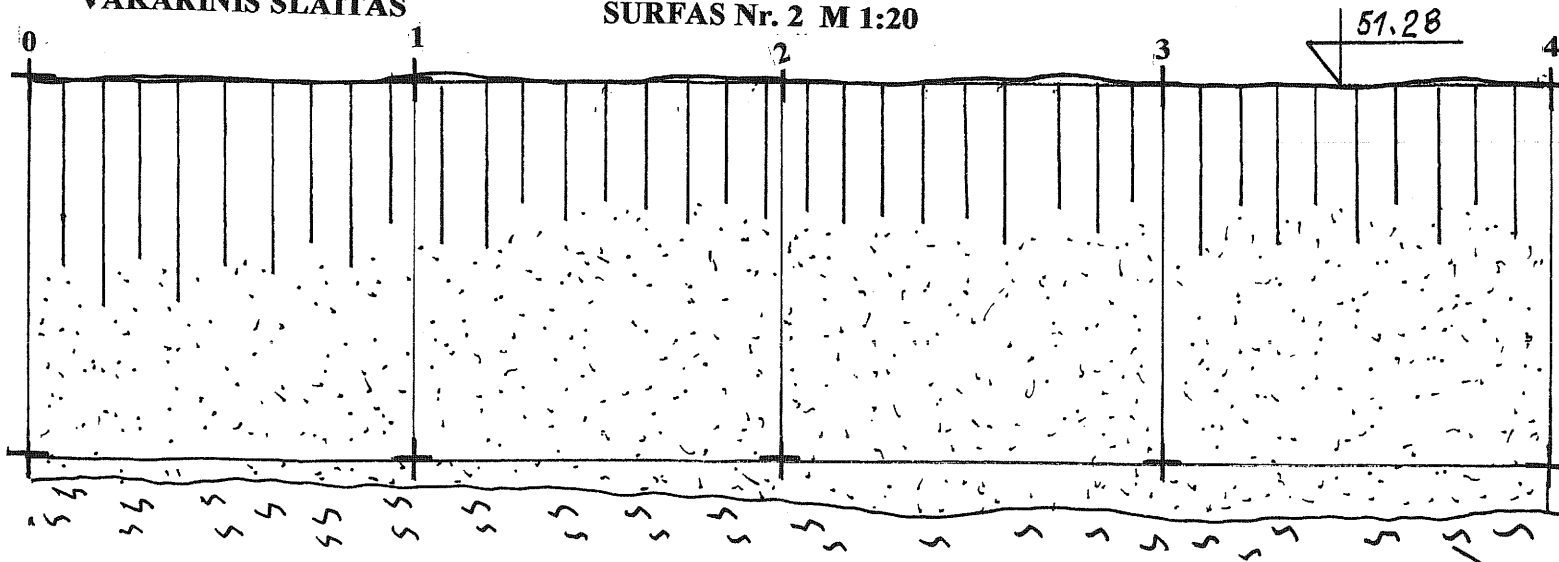

- a - MORENINIS MOLIS
- b - SMĖLIS
- b-1 LAUKO RIEDULIAI
- 1 PILKAS JUOŽEMIS

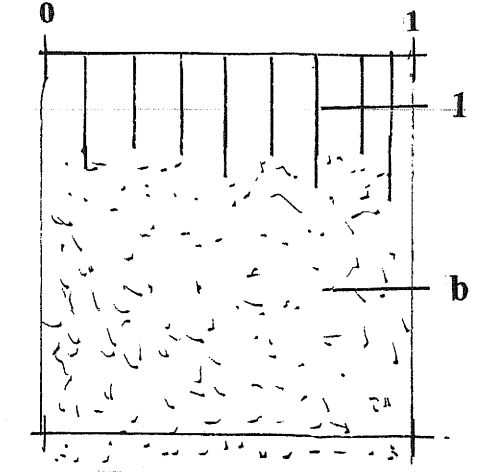

VAKARINIS ŠLAITAS

ŠURFAS Nr. 2 M 1:20

ŠIAURINIS ŠLAITAS

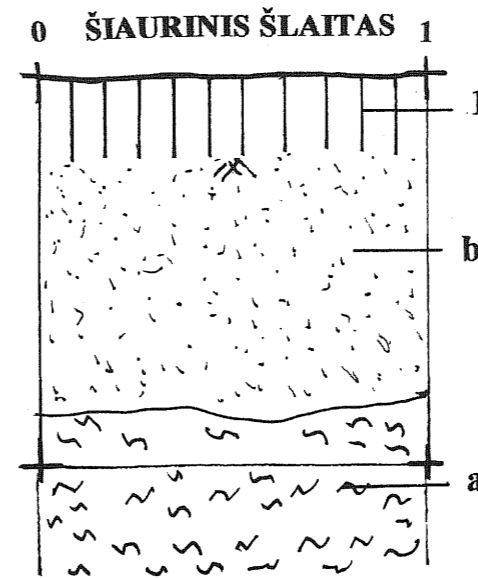
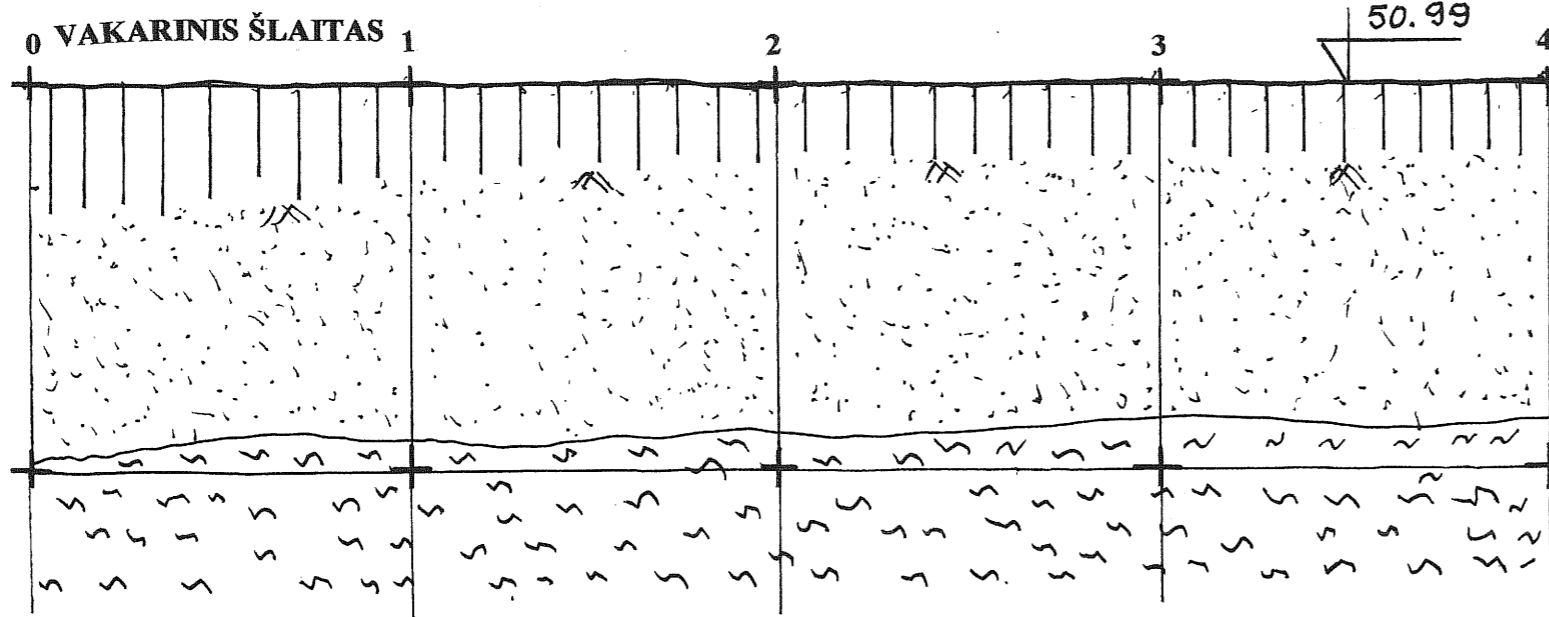

- a - MORENINIS MOLIS
- b - SMĖLIS
- 1 PILKAS JUOŽEMIS

VELIUONOS SEN. MIESTAS (A694P) SKLYPO TARP Nr.23-25 PASTATŲ

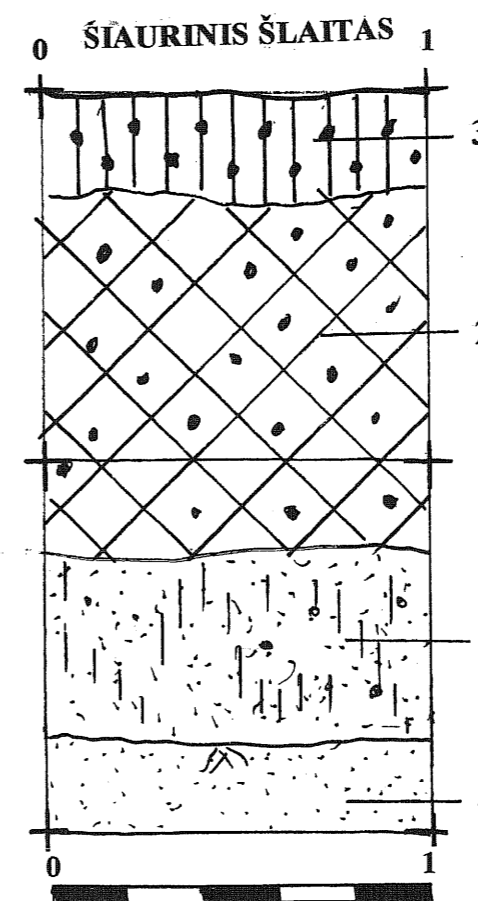
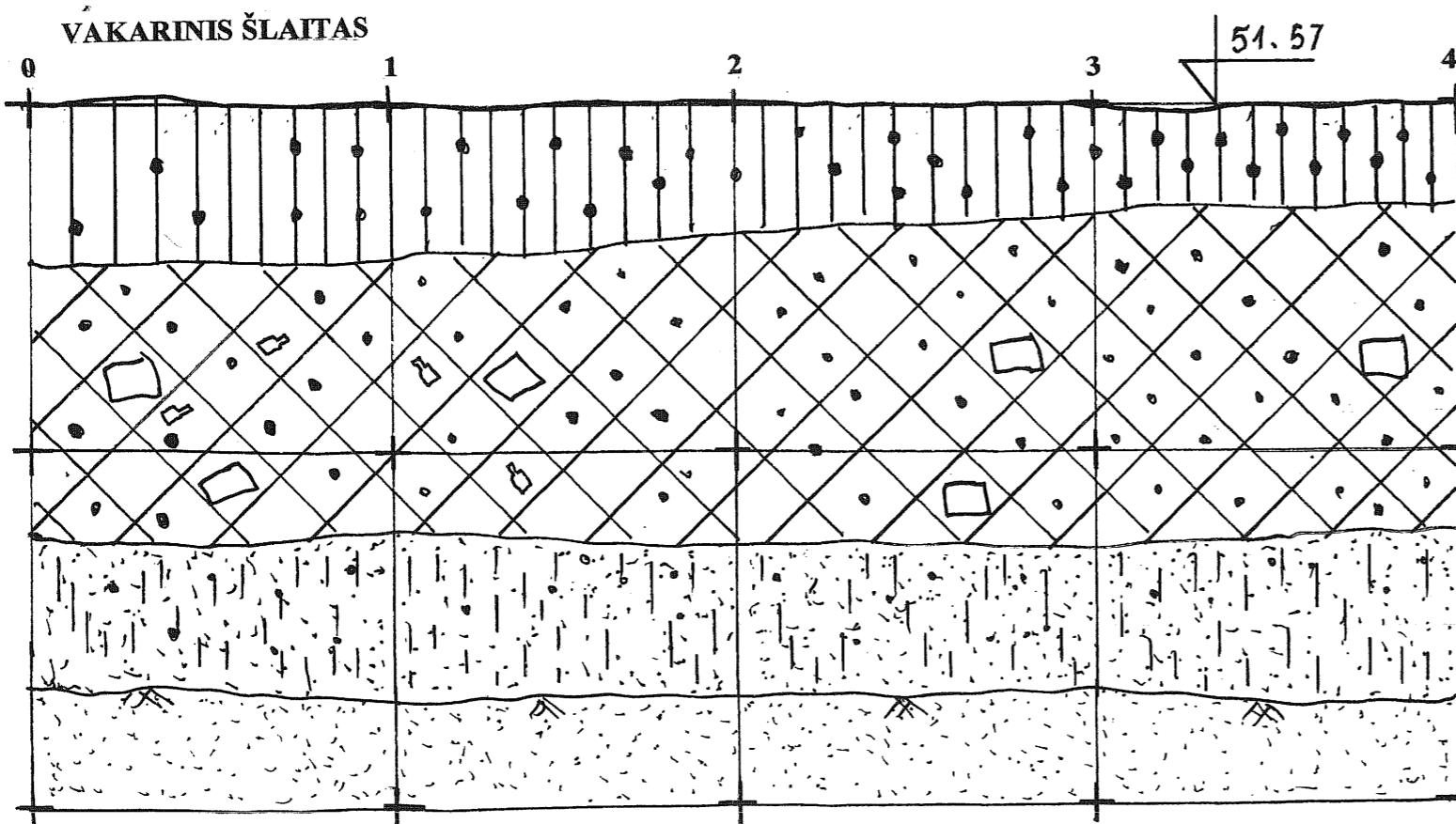
ARCHEOLOGAS		ŽVALGOMIEJI ARCHEOLOGINIAI TYRINĖJIMAI	KAUNAS 2012 M.	
A.ŽALNIERIUS	<i>[Signature]</i>	ŠURFAI Nr.1-2 M 1:20	LAPŲ	LAPAS
			4	3

ŠURFAS Nr. 3 M 1:20

- a - MORENINIS MOLIS
- b - SMĖLIS
- 1 PILKAS JUOŽEMIS

ŠURFAS Nr. 4 M 1:20

a - GELSVAS SMĖLIS

- 1. PILKAS SMĖLIS
- 2. SUPILTINĖ ŽEMĖ, PLYTŲ NUOSKALOS, XX a. ŠIUKŠLĖS
- 3. PILKAS JUOŽEMIS

VELIUONOS SEN. Miesto (A694P) SKLYPAS TARP PASTATŲ VYTAUTO g. Nr.23-25			
ARCHEOLOGAI		ARCHEOLOGINIAI TYRINĖJIMAI	KAUNAS 2008 M.
A. ŽALNIERIUS		ŠURFAI Nr.3-4 M 1:20	LAPŲ LAPAS 4 4

FOTO NUOTRAUKŲ SĄRAŠAS

1. Šurfų Nr.1-3 iš V pusės
2. Šurfų Nr.1-3 iš R pusės
3. Šurfo Nr.4 vieta iš V pusės
4. Šurfas Nr.1 iš Š pusės
5. Šurfas Nr.1. Kultūriniai sluoksniai iš ŠR pusės
6. Šurfas Nr.2 iš ŠR pusės
7. Šurfas Nr.3 iš Š pusės
8. Šurfas Nr.4 iš Š pusės

1. Šurfu Nr. 1-3 vieta iš V pusės.

2. Šurfu Nr. 1-3 vieta iš R pusės

3. Šurfo Nr.4 vieta iš V pusės

4. Šurfas Nr. 1 iš Š pusės

5. Šurfas Nr.1. Kultūriniai sluoksniai iš ŠR pusės

6. Šurfas Nr.2 iš ŠR pusės

7. Šurfas Nr.3 iš Š pusės

8. Šurfas Nr.4 iš Š pusės

TYRINĖJIMŲ UŽSAKOVAS: Bela Nilsen

Bela Nilsen 2012.10.19
.....

PARAŠAS, DATA

**Veliuonos senojo miesto (A694P) žemės paskirties sklypo tarp sklypų Vytauto g. Nr.23-25
2012 m. žvalgomųjų archeologinių tyrinėjimų
PROJEKTAS**

Autorius: Algirdas Žalnierius

Atestato Nr.1993

Tel. 8-655-05280

2012-10-18

AIŠKINAMASIS RAŠTAS

Užsakovė B.Nilson savo sklype prie pat P Vytauto gatvės šono ruošiasi statyti gyvenamąjį pastatą ir garažą. Bendras užstatymo plotas 130 m².

Numatomų tyrinėjimų vietos apibūdinimas. Numatomas tyrinėti sklypas yra vakariniame Vytauto gatvės gale, kuri eina apie 2-4 m nuo Nemuno vagos šiaurinės viršutinės terasos šlaito. Visame gatvės ilgyje nuo jos P šono Nemuno terasos šlaitas tuoj pat leidžiasi žemyn apie 40-50 laipsniu kampu, o jame esantys pastatai stovi ant šlaite suformuotų terasų. Numatomas tyrinėti sklypas išsiskiria nuo aplinkinių: jį sudaro apie 50 m ilgio ir apie 8-9 m į P nuo Vytauto g. atsikišanti aikštelė, kurios paviršius tolygiai leidžiasi į terasos šlaitą. Vietiniai gyventojai pasakojo, kad XX a. 7-me dešimtmetyje statant naujus namus šiaurinėje Vytauto g. pusėje šioje vietoje buvo pilamos šiukšlės ir statybinės atliekos.

Tyrinėjimų tikslas: nustatyti sklype esančio kultūrinio sluoksnio storį, sluoksnių stratigrafiją ir chronologiją, bei galimo užstatymo pobūdį. Tyrinėjimų metu suprojektuotų pastatų vietose numatoma iškasti 4 šurfus 1x3 m dydžio šurfus. Tyrinėjimų plotas 12 m². ~~Viršutinius supiltinius sluoksnius numatoma nukasti ekskavatoriumi.~~

Tyrinėjimų trukmė: 2012 spalio-lapkričio mėn.

Vykdytų tyrinėjimų apžvalga:

Archeologiniai tyrinėjimai Vytauto gatvėje buvo atliekami 2008 m. sklypuose Nr.17 ir 29, ištirtas 19 m² plotas. Sklype nr.17 surastas iki 60 cm storio juodžemio sluoksnis, priskirtinas daržams. Jame rastas buitinės keramikos šukeles galima datuoti ne anksčiau kaip XVII a. pab. Senesnio užstatymo pėdsakų nerasta. Sklype Vytauto g. Nr.29 sklype surastas iki 110 cm storio pilkai rusvo, šlapio juodžemio sluoksnis, primenantis sąnašinę žemę. Tik viršutinėje sluoksnio dalyje yra susidaręs iki 30 cm storio tamsesnio juodžemio daržo sluoksnis. Jame surastos redukuotos keramikos šukės datuotinos XVII a. a pab.-XIX a. Senesnių užstatymo pėdsakų nerasta (žr. ATL 2008, Vilnius. 2009. p.392-393).

L. Kvizikevičius savo straipsnyje (Veliuonos ištakos ir urbanistinės raidos bruožai// Veliuona. Lietuvos valsčiai. Vilnius. 2001. p.382-385) teigia, kad Veliuonos centras į viršutinę terasą persikėlė tik XVIII a.

Istorinė apžvalga. Veliuona, tiksliau jos pilis (iki 1315 m. vadinama Junigeda) istoriniuose šaltiniuose yra minima nuo XIII a. pabaigos. Kryžiuočiai 1293-1319 m. ją puolė 8 kartus, bet jos nepaėmė, tik apiplėsdavo ir sudegindavo jos papilius. Pirmą kartą Veliuonos pilis buvo paimta ir sudeginta 1348 m., bet vėl atstatyta 1349 m. Antrą kartą pilis buvo paimta 1364 m., 1367 m. ją

sudegino patys gynėjai. LDK did. kunigaikštis Vytautas 1411 m. Pilies kalne pastatė naują pilį, bet joje vyko jau tik tarptautiniai susitikimai ir derybos su Ordinu.

Nuo XV a. pradžios susidarė palankios sąlygos augti Veliunos miesteliui. 1416 m. čia buvo pastatyta bažnyčia, o amžius viduryje Veliuona tapo pavieto centru. Kunigaikštis Aleksandras 1500 m. Veliunai suteikė Magdeburgo teises, 1510 m. suteikta privilegija rengti turgų ir 3 metinius prekymečius. Veliuona minima 1513 ir 1529-67 m. Lietuvos miestų sąrašuose. Žygimantas Augustas 1549 m. užrašė Veliuoną Barborai Radvilaitei. Veliuona 1551 m. mokėjo 10, 1567 m. – 15 kapų grašių sidabrinės mokesčio. XVI a. pab.-XVII a. Veliunos pirkliai prekiaavo Kėdainių ir Raseinių turguose, į Karaliaučių veždavo gyvulius ir keramikos dirbinius. XVII a. pabaigoje Veliuona tapo valsčiaus centru, 1770 m. karalius Stanislovas Augustas padidino prekymečių skaičių, 1772 m. čia įsikūrė bernardinai. Rusijos valdymo laikotarpiu Veliuona išliko valsčiaus centru, 1887 m. čia gyveno 820 gyventojų.

Archeologas

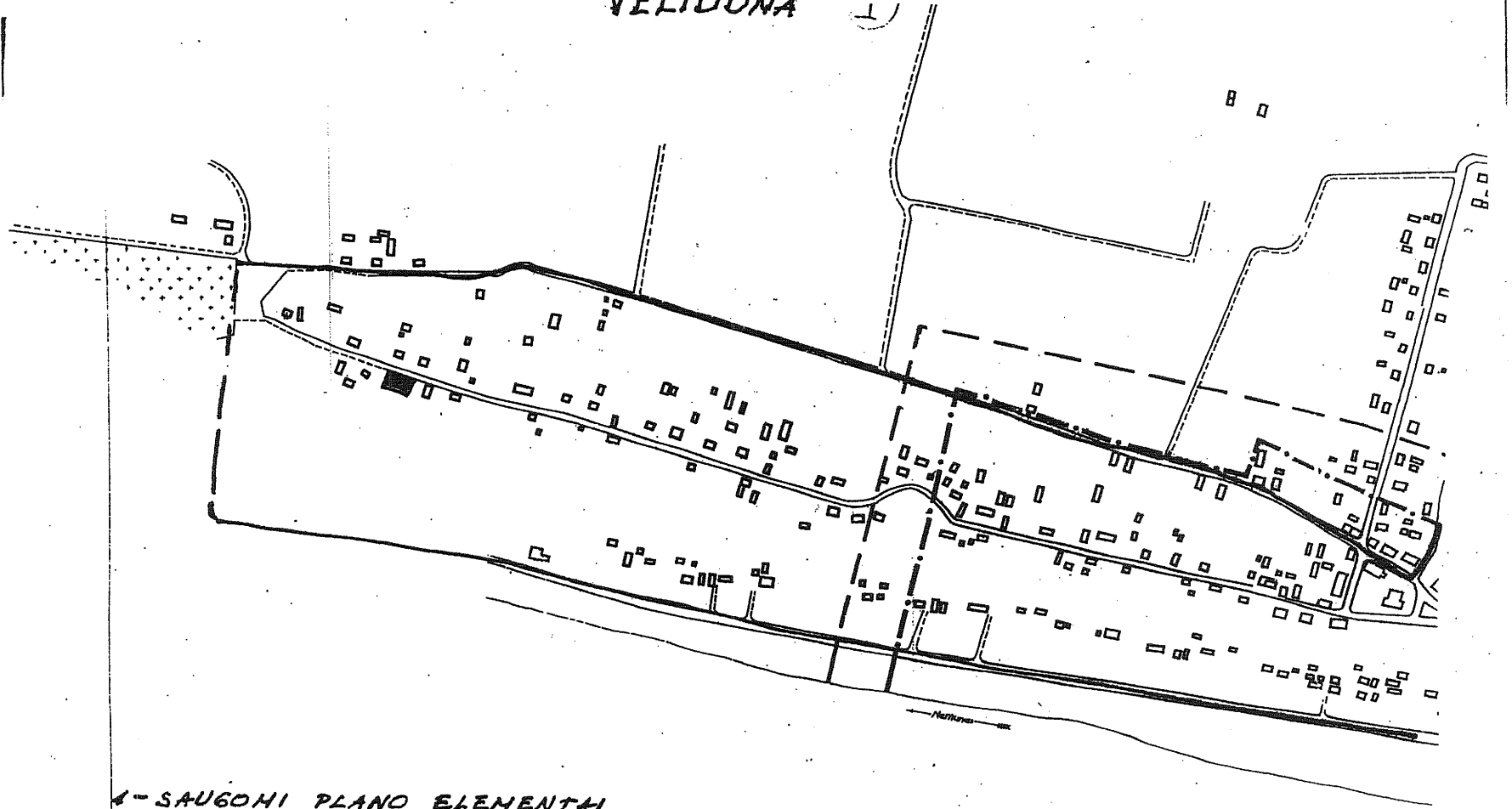
A. Žalnierius

Kaunas 2012-10-18

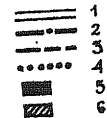
Priedai:

1. Numatomo tyrinėti sklypo vieta Veliuonoje
2. Žvalgomųjų tyrinėjimų planas
3. Sklypo foto nuotraukos

VELIUOMA

- 1 - SAUGOMI PLANO ELEMENTAI
- 2 - I APSAUGOS ZONOS RIBA
- 3 - II APSAUGOS ZONOS RIBA
- 4 - VERTINGOS ARCHEOLOGINĖS TERITORIJOS RIBA
- 5 - ARCHITEKTŪROS PAHINKLAI
- 6 - SAUGOTINI PASTATAI
- NUMATOMAS TYRINĖTI SKLYPAS

1. Sklypo vaizdas iš šiaurės rytų

2. Sklypo vaizdas iš šiaurės vakarų

Leidimas galioja iki 2012-11-30

LEIDIMAS

vykdyti archeologinius tyrimus

2012-10-24 Nr. 370
Vilnius

Pagal Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo 18 str. šis leidimas išduotas **Algirdui Žalnierii**

Vykdyti Veliuonos senjojo miesto vietos (13009) teritorijos, Jurbarko r. sav., Veliuonos mstl., Vytauto g.,

žvalgomuosius archeologinius tyrimus

taip pat naudoti elektronines priemones, sudarinėti planus, filmuoti, fotografuoti, piešti, rinkti radinius ir mėginius tiriamame objekte.

Tyrimų projektas: Veliuonos senjojo miesto (A694P) žemės paskirties sklypo tarp sklypų Vytauto g. Nr. 23-25 2012 m. žvalgomųjų archeologinių tyrinėjimų projektas 2012-10-23, Nr. 370.

Apskaitos, paveldotvarkos planavimo skyriaus
vyriausiasis specialistas

V. Lučunas

